Стаття надійшла до редакції 02.02.2019

Перевірено на плагіат 10.02.2019 р.

унікальність – 100 %

<https://doi.org/10.17721/StudLing2019.14.19-31>

УДК 81.161.2'25

TRADUCEREA CA MIJLOC DE COMUNICARE INTERCULTURALĂ: TRADUCERILE LITERARE RECENTE DIN UCRAINEANĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

*Bivolaru Aliona (București, România)**aliona.bivolaru@lils.unibuc.ro**Lector universitar dr.**Universitatea din București,**Facultatea de Limbi și Literaturi Străine*

Prezentul articol urmărește prezentarea traducerilor literare din limba ucraineană în limbă română în contextul relațiilor interculturale româno-ucrainene. Se analizează specificul traducerii ca tip special de comunicare interlinguală și interculturală. De asemenea se are în vedere rolul traducătorului ca facilitator al conexiunilor între diferite societăți și culturi, relevând principalii traducători din perioada contemporană ai literaturii ucrainene în România, precum și traducerile literare începând cu anii 90 ai secolului al XX-lea până în prezent, care au generat recenzii și studii literare în spațiul cultural românesc. În același context au fost căutate explicații pentru lipsa unei imagini complete a literaturii ucrainene în conștiința cititorului român. Articolul nu a abordat subiectul criticilor literari români ai literaturii ucrainene, care au scris lucrări cu o deosebită semnificație pentru literatura ucraineană, însă în majoritatea lor sunt în limba ucraineană, astfel nu au contribuit la o mai bună cunoașterea a literaturii ucrainene în rândurile cititorilor români. Pornind de la ideea că ucrainenii de-a lungul timpului a avut o imagine diferită în ochii românilor, pornind de la de la stereotipuri negative, până la înțelegerea problemelor ucrainene după evenimentele de pe Maidan și punerea în obiectiv de către mass-media a problemelor ucrainene. Importanta a fost și susținerea politică a Ucrainei promovată de președinții români pe parcursul ultimilor ani. Astfel Ucraina a devenit interesantă pentru români, de aici și creșterea interesului pentru traducerea literară, ca unul din podurile care fac legătura între cele două culturi. Traducerea facilitează totodată înțelegerea și percepția pe care și-o formează cititorul în legătură cu națiunea ucraineană și cu cultura

*Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]**© Біволару А. [Биволару А.], aliona.bivolaru@lils.unibuc.ro**Переклад як засіб міжкультурної комунікації: останні літературні переклади з української на румунську мову [Перевод как средство межкультурной коммуникации: последние литературные переводы с украинского на румынский язык] (Румынсько / На румынском яз.)*

poporului ucrainean.

Cuvinte cheie: relații culturale româno-ucrainene; comunicare interlinguală și interculturală; traduceri literare; stereotipuri.

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ОСТАННІ ЛІТЕРАТУРНІ ПЕРЕКЛАДИ З УКРАЇНСЬКОЇ НА РУМУНСЬКУ МОВУ

Альона Біволару (м. Бухарест, Румунія)
aliona.bivolaru@lls.unibuc.ro

д.філол.н., доцент
Бухарестський університет,
Факультет іноземних мов та літератур

Ця стаття має на меті представити літературні переклади з української мови на румунську в контексті румуно-українських міжкультурних відносин. Специфіка перекладу аналізується як особливий тип міжмовної та міжкультурної комунікації. Також пояснюється роль перекладача як посередника у встановленні зв'язків між різними суспільствами та культурами. Представлені головні перекладачі сучасного періоду української літератури в Румунії, а також літературні переклади з 90-х ХХ-го століття по сьогоднішній день, які генерують літературні огляди і дослідження в румунському культурному просторі. У цьому ж контексті були представлені пояснення відсутності повного образу української літератури в свідомості румунського читача; було відзначено, що стаття не зачіпає тему румунської літературної критики української літератури, адже більшість критичних творів написані румунами українською мовою, що не сприяє кращому сприйняттю української літератури серед румунських читачів. Авторка розвиває ідею, що українці завжди мали певний образ в очах румунів, починаючи з негативних стереотипів і закінчуючи позитивним розумінням українських проблем після подій на Майдані і висвітленням українських проблем у румунських ЗМІ. Також була важлива політична підтримка України, надана румунськими президентами в останні роки. Таким чином, Україна стала цікавою для румунів, і, отже, зріс інтерес до літературного перекладу як одного з мостів, що зв'язують ці дві країни. Переклади також лежать у цілому розуміння і сприйняття румунським читачем української нації і культури українського народу.

Ключові слова: румуно-українські культурні відносини, міжмовна та міжкультурна комунікація, літературні переклади, стереотипи.

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© Bivolaru A. [Bivolaru A.], aliona.bivolaru@lls.unibuc.ro

Translation as a Mean for Intercultural Communication: The Latest Literary Translations from Ukrainian to Romanian [Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală: traduceri literare recente din ucraineană în limba română] (in Romanian)

**TRANSLATION AS A MEAN FOR INTERCULTURAL
COMMUNICATION:
THE LATEST LITERARY TRANSLATIONS FROM UKRAINIAN TO
ROMANIAN**

Alena Bivolaru (Bucharest, Romania)
aliona.bivolaru@lils.unibuc.ro

*Doctor of Philology, Associate Professor
Bucharest University,
Faculty of Foreign Languages and Literatures*

The purpose of this article is to present literary translations from Ukrainian to Romanian in the context of Romanian-Ukrainian intercultural relations. The specificity of translation is analyzed as a special type of interlingual and intercultural communication. It also considers the role of the translator as facilitator of the connections between different societies and cultures, highlighting the main translators from the contemporary period of Ukrainian literature in Romania, as well as the literary translations from the 90s to the 20th century, which have generated literary reviews and studies in the Romanian cultural space. In the same context for the lack of a complete image of the Ukrainian literature were given explanations in the consciousness of the Romanian reader. The article did not address the topic of the Romanian literary critics of the Ukrainian literature, who wrote works of great significance for the Ukrainian literature, but most of them are in Ukrainian, thus they did not contribute to a better knowledge of the Ukrainian literature among the Romanian readers. Starting from the idea that the Ukrainians over time had a different image in the eyes of the Romanians, from negative stereotypes, to better understanding the Ukrainian problems after the events on the Maidan and targeting of the Ukrainian problems by the Romanian media. Thus Ukraine became interesting for Romanians, hence the increased interest in literary translation, as one of the bridges that make the connection between the two cultures. The translation also facilitates the reader's understanding and perception regarding the Ukrainian nation and the culture of the Ukrainian people.

Key words: *Romanian-Ukrainian cultural ties; interlanguage and intercultural communication; literary translations; stereotypes.*

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Біволару А. [Биволару А.], *aliona.bivolaru@lils.unibuc.ro*

Переклад як засіб міжкультурної комунікації: останні літературні переклади з української на румунську мову [Перевод как средство межкультурной коммуникации: последние литературные переводы с украинского на румынский язык] (Румунською / На румынском яз.)

ПЕРЕВОД КАК СРЕДСТВО МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ: ПОСЛЕДНИЕ ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПЕРЕВОДЫ С УКРАИНСКОГО НА РУМЫНСКИЙ ЯЗЫК

Алёна Биволару (г. Бухарест, Румыния)
aliona.bivolaru@lils.unibuc.ro

д.филол.н., доцент
Бухарестский университет,
Факультет иностранных языков и литератур

В данной статье предпринята попытка представить литературные переводы с украинского языка на румынский в контексте румыно-украинских межкультурных отношений. Специфика перевода анализируется как особый тип межъязыковой и межкультурной коммуникации. Также объясняется роль переводчика как посредника в установлении связей между различными обществами и культурами. Представлены главные переводчики современного периода украинской литературы в Румынии, а также литературные переводы с 90-х годов XX-го века по сегодняшний день, которые способствовали появлению литературных обзоров и исследований в румынском культурном пространстве. В этом же контексте были представлены объяснения отсутствия полного образа украинской литературы в сознании румынского читателя, поскольку критические статьи в области украинской литературы были написаны румынскими критиками на украинском языке, что не способствовало лучшему восприятию украинской литературы среди румынских читателей. Автор развивает идею, что украинцы всегда имели определенный образ в глазах румын, начиная с негативных стереотипов и заканчивая положительным пониманием украинских проблем после событий на Майдане и освещения украинских проблем в румынских СМИ. Также важна политическая поддержка Украины румынскими президентами. Таким образом, Украина стала интересной для румын, и, следовательно, возрос интерес к литературному переводу как одному из мостов, связывающих две страны. Переводы также облегчают понимание и восприятие румынским читателем украинской нации и культуры украинского народа.

Ключевые слова: *румыно-украинские культурные отношения, межъязыковая и межкультурная коммуникация, литературные переводы, стереотипы.*

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© Bivolaru A. [Bivolaru A.], aliona.bivolaru@lils.unibuc.ro

Translation as a Mean for Intercultural Communication: The Latest Literary Translations from Ukrainian to Romanian [Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală: traducerea literară recentă din ucraineană în limba română] (in Romanian)

În etapa actuală a dezvoltării societății umane, definită de globalizare se observă o intensificare a contactelor între oameni, popoare și civilizații. În acest context activitatea de traducere cunoaște o dezvoltare și o creștere fără precedent. Traducerea în lumea modernă este un mijloc important de comunicare între indivizi care vorbesc limbi diferite și aparțin unei zone lingvistice și culturale diferite. În acest context, traducerea este privită ca un fel special de comunicare interlinguală și interculturală.

Traducerea ca dialog al culturilor implică o interacțiune culturală între reprezentanții diferitelor comunități lingvistice și culturale. În contextul relațiilor culturale româno-ucrainene, mai ales având în vedere noul concept al diplomației culturale promovat de cele două state, traducerile literare încep să capete un rol tot mai important.

Literal, traducerea este procesul de transfer al sensului de la limba sursă la țintă limba. De fapt, nu este o simplă activitate lingvistică, ci implică și mulți alți factori. Practica de traducere este la fel de veche ca civilizația umană, deoarece gândurile noastre în formă abstractă sunt în starea inițială. Când ne transformăm gândurile în acțiune pe care o traduce – fie că este vorba de o articulare sau o formă scrisă sau simbolică reprezentare. Prin urmare, tot ceea ce suferim în viața noastră este într-un fel sau în cealaltă traducere în microscop sau în forma macroscopică.

Periplul traducerilor literare din limba ucraineană în limba română în secolul trecut începe odată cu înființarea Catedrei de Limbi Slave a Facultății de Filologie. Aproape concomitent începe predarea limbii și literaturii ucrainene, după implementarea reformei învățământului din 1948, în unitățile de învățământ preuniversitar din localitățile cu populație preponderent ucraineană. Astfel, în 1949 este publicată traducerea poemului lui Ivan Franko *Zidarul* la editura Cartea Rusă. Ca o particularitate acestor prime traduceri este faptul că traducerile se făceau din limba rusă și nu după originalul ucrainean. În perioada socialistă traducerile din limba ucraineană au continuat să apară în România. Până în 1989 publicându-se aproximativ 49 de titluri, selectându-se pentru traduceri în special cărți acceptate de cenzura comunistă. Trebuie remarcat însă faptul că în această perioadă apar trei ediții revizuite ale Cobzarului lui Șevcenko, începând cu traducerea lui Victor Tulbure, care are un cuvânt introductiv de Mihail Sadoveanu. În continuare se publică traduceri ai clasicilor

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Біволару А. [Биволару А.], aliona.bivolaru@lts.unibuc.ro

Переклад як засіб міжкультурної комунікації: останні літературні переклади з української на румунську мову [Перевод как средство межкультурной коммуникации: последние литературные переводы с украинского на румынский язык] (Румынсько / На румынском яз.)

ucraineni, printre care Ivan Franko, Olga Kobyleanska, Lesea Ukrainka, Myhailo Koțiubinski, Myhailo Stelmah etc. Aceste traduceri sunt valoroase, însă puțin accesibile sunt publicului în perioada actuală, deoarece s-au mai păstrat în biblioteci private și posibil câte un exemplar în Biblioteca Națională a României. În acest sens, fără îndoială este relevantă necesitatea unei revizuii în vederea actualizării și republicării traducerilor.

După 1989 cele două țări au parcurs perioade tensionate de reaşezare și reconstruire socială, iar contactele politice și economice bilaterale au cunoscut curbe sinuoase, ceea ce nu putea să nu se reflecte în domeniul traducerilor. Ultimul deceniu al secolului trecut a fost marcat de faptul că traduceri din limba ucraineană au fost foarte puține, inclusiv din cauza situației economice dificile traversate de majoritatea editurilor românești.

Se constată o revigorare a traducerilor în anii nouăzeci grație unor traducători prolifici precum Stepan Tcaciuc, cărui îi aparțin traducerile poemelor unor însemnați poeți ucraineni din țară, dar și din diasporă: Ivan Draci, *Soarele și cuvântul*, traducere de Stepan Tcaciuc, București, ed. Mustang, 1996; Lina Kostenko, *Umbra Mariei*, București, ed. Mustang, 1997; Boris Oliinik, *Hamlet și secolul XX*, București, ed. Mustang, 1997; Dmitro Pavliciko, *Taina chipului tău*, București, ed. Mustang, 1997; Ihor Traci, *Discuție fără măști*, București, ed. Mustang, 1999; Baboval Roman, *Mac în inima stepei*, București, ed. Mustang, 2001; Onuiyk Ivan, *Apocrifele speranței*, București, ed. Mustang, 2001; Bogdan Boiciuk, *Reîntrupare în suflet*, București, ed. Mustang, 2002; Sviatomir Fostun, *Drumuri îndepărtate*, București, ed. Mustang, 2002; Mihailo Tkaci, *Pe muchia însingurării*, București, ed. Mustang, 2002

Aceluiași Stepan Tcaciuc îi aparțin principalele antologii de poezie traduse în limba română: *80 de privighetori ucrainene – antologia poeziei ucrainene contemporane*, vol.1-3, București, ed. Paco, 1996; *Poeți ucraineni contemporani din diaspora*, vol. 1-3, București, ed. Mustang, 1998; *Antologia poeziei ucrainene din România*, București, ed. Mustang, 2000; *Ucraina lirică: o panoramă a poeziei contemporane din Ucraina*, vol.1-2, traducere de Stepan Tcaciuc, București, ed. Mustang, 2005

De asemenea apar traduceri prețioase ale unor poeți ucraineni din țară și din diaspora precum: Makhno Vasył, *Fiecare lucru își are locul său*, traducere

de Paul Romaniuc, Craiova, Ed. Scrisul Românesc Fundația-Editura, 2009; Gaponenko Mariana, *Prieten*, traducere din limba germană de Daniel Pop, Deva, Ed. Emia, 2003. Mai nou a apărut traducerea culegerii de poezie, *Maluri*, de Tatiana și Serghei Dziuba în traducere de Paul Polidor, București, Editura Fundației "Paul Polidor", 2018.

Deși traduce prin printr-o limbă intermediară – rusa, traducătorul Ivan Covaci are o importantă contribuție la recunoașterea literaturii ucrainene în România. Lui îi datorăm următoarele traduceri: Ivan Kotlearevski, *Eneida*, traducere din limba rusă de Aurel Covaci și Ivan Covaci, București, Ed. Mustang, 2001; Ivan Franko, *Poezii alese*, București, Ed. Mustang, 2002; Ivan Franko, *Poeme alese*, București, Ed. Mustang, 2003; Ivan Franko, *Poezii și poeme*, București, Ed. RCR Print, 2006.

În ceea ce privește traducerea literaturii ucrainene moderne până în prezent s-au bucurat de traduceri în limba română scriitori importanți din Ucraina, precum: Iuri Andruhovyci, *Douăsprezece inele*, traducere de Ioan Rebușapcă, București, Ed. RAO, 2010; *Moscoviada*, traducere din limba germană de Dragoș Dinulescu, Ed. București, Allfa, 2010 și eseistică: Andruhovici, Iuri, Stasiuk, Andrzej, *Europa mea: două eseuri despre așa-numita Europă Centrală*, traducere din limba polonă de Constantin Geambașu, Iași, Ed. Polirom, 2003.

A apărut însă un singur roman de Oxana Zabujko tradus în română *Studii în teren despre sexul ucrainean* de Ovidiu Hanceriuc, București, editura Art, 2008. De asemenea a fost tradus în limba română de către Maria Hoșciuc, romanul lui Serhii Jadan, *Voroșilovgrad* (cu denumirea în română *Jazz în Donbass*) la editura Cartier, 2017. Filmul realizat pe motivele acestui roman a fost difuzat recent la București la Zilele filmului ucrainean desfășurat în luna noiembrie 2019 la Cinematograful Muzeului Țăranului Român.

Datorită sprijinului financiar al Uniunii ucrainenilor din România la editura RCR Editorial se publică și alte traduceri importante. În acest sens se remarcă aportul traducătorului Corneliu Irod, care traduce în 2016 *Vulpoiul Mykyta* de Ivan Franko, în 2017 *Jurnalul* lui Taras Șevcenko și *Povestiri* de Hryhor Tutunyk, iar în 2019 apar *Nebiruitele sunete* de Oles Deak. Tot în 2018 se publică traducerea nuvelor lui Myhailo Koțiubybnyskiy, *Intermezzo*, în traducerea Mihaelei Herbil.

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Біволяру А. [Биволару А.], aliona.bivolaru@lls.unibuc.ro

Переклад як засіб міжкультурної комунікації: останні літературні переклади з української на румунську мову [Перевод как средство межкультурной коммуникации: последние литературные переводы с украинского на румынский язык] (Румынською / На румынском яз.)

În ultima perioadă cu eforturile scriitorului Mihai Hafia Traistă au fost traduse trei romane din scriitori contemporani din Ucraina și anume în 2017 – *Colivie pentru pasărea măiastră* de Volodymyr Danylenko, *Sângele ferigii* de Ihor Hurhula, apare în 2019 la aceeași editură RCR Editorial și *Dresorul de timp* de Mykola Homyci în 2019 la editura Mantaua lui Gogol.

Ultima traducere, prezentată la târgul de carte Gaudeamus, a aparținut autoarei articolului, *Cultul* (în traducere în română primește denumire de *Ritualul*) de Lybko Deresh, București, editura Minerva, 2019.

Astfel se poate remarca faptul că nu există o politică coerentă în ceea ce privește promovarea traducerilor literaturii ucrainene, nici din partea instituțiilor culturale ucrainene, nici nu există un interes deosebit din partea editurilor românești. Numărul traducerii fiind unul destul de redus, nu există o imagine coerentă în percepția cititorului român asupra literaturii ucrainene.

Cu privire la receptarea acestor ultime romane din literatura ucraineană contemporană considerăm că trebuie menționate câteva aspecte legate de evoluția imaginii Ucrainei în România. Ucrainenii de-a lungul timpului a avut o imagine diferită în ochii românilor. Plecând de la stereotipuri conform cărora ucraineanul este același lucru cu rusul, o perioadă îndelungată se cultivase ideea în spațiul public românesc, dar și cel ucrainean despre dușmanul din afara granițelor României, respectiv al Ucrainei. Cele două țări acuzându-se reciproc, facilitând astfel alegerea unor politicieni populiști și așa-zis patrioți care luptă împotriva dușmanilor externi. Înțelegerea mai profundă a problemelor prin care trece Ucraina și schimbarea percepțiilor asupra ucrainenilor se datorează evenimentelor de pe Maidan și atenției deosebite acordată de mass-media românească problemelor ucrainene din ultimii cinci ani. Importantă a fost și susținerea politică a Ucrainei promovată de președinții români pe parcursul ultimilor ani. Astfel, Ucraina a devenit interesantă pentru români, iar pentru un anumit segment al publicului cititor din România a crescut interesul pentru traduceri din limba ucraineană. Literatura tradusă fiind unul din podurile culturale care fac legătura între cele două țări. Traducerea facilitează totodată înțelegerea și percepția pe care și-o formează cititorul român în legătură cu națiunea ucraineană și cu cultura poporului ucrainean.

De asemenea, putea afirma că cititorul român nu are încă suficient material de reflectare, de aceea nu există analize multiple și constante, dar în

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© Bivolaru A. [Bivolaru A.], aliona.bivolaru@lts.unibuc.ro

Translation as a Mean for Intercultural Communication: The Latest Literary Translations from Ukrainian to Romanian [Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală: traduceri literare recente din ucraineană în limba română] (in Romanian)

mod firesc apar anumite trimiteri și mici recenzii pe bloguri de literatură și mai des în ziarele și revistele ucrainenilor din România.

Cele două romane ale lui Iuri Andruhovici traduse în limba română s-au bucurat de atenție din partea cercetătorilor și cititorilor deopotrivă. Astfel în revista “Mantaua lui Gogol” apare recenzia amplă analiză dedicată operei scriitorului semnată de Maria Hoștiuc din care reținem faptul că exegeta consideră că ideea principală a romanelor andruhoviciene este reprezentată de ideea de libertate spirituală a poporului ucrainean, a cărei termeni cheie sunt Europa, europenizarea, reînnoirea și fericirea [3].

De asemenea la romanul Moscoviada de Iuri Andruhovici apare o recenzie, care în lumina revoluției din 1914 și a anexării Crimeii relevă interesul cititorului român pentru literatura ucraineană în general și pentru romanul în cauză: *Este interesant ca analiza sistemului sovietic și a tacticilor folosite de Rusia, nu și-a pierdut valabilitatea mai bine, de 20 de ani. Dacă analiștii pentru Rusia și Ucraina ar fi citit această carte nu ar fi fost surprinși de evenimentele din Crimeea* [10].

Într-o altă recenzie la Moscoviada, publicată în 2011, autorul remarcă faptul că Andruhovici încearcă să convingă autorul de existența diferențelor între ucraineni și vecinii din nord: *Fenotipurile pot fi asemănătoare, chiar dacă genotipurile diferă, dar Andruhovici ține să ne convingă că rusul e una, iar ucraineanul e o pasăre cu totul diferită* [9].

Revista Contemporanul publică o remarcabilă recenzie semnată de Ana-Maria Tupan, care reflectă realitatea atât de asemănătoare în care trăiește cititorul român, subliniind faptul că acesta abia are câteva repere în literatura română și este absolut pierdut în ceea ce privește alte spații culturale: *Despre revenirea din infernul totalitar a Europei Centrale și de Est au scris, în ultimele două decenii, atât occidentalii (...) cât și autori locali, precum laureatul Herder recent la Editura Rao în excelenta traducere a lui Ioan Rebușapcă. Andruhovici este însoțit însă, nu doar de o umbră virgiliană, ci de un întreg cortegiu, provenit atât din spațiul Ucrainei sale cât și din diverse zone europene sau din America tuturor frondelor estetice, a căror emblemă postbelică sunt simulacrele lui Warhol. Este surprinzător cum reușește acest romancier să lase o impresie de viguroasă forță a invenției narative, în ciuda aspectului aproape enciclopedic dat de diversitatea câmpurilor semantice, care pune la grea*

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Біволару А. [Биволару А.], aliona.bivolaru@lts.unibuc.ro

Переклад як засіб міжкультурної комунікації: останні літературні переклади з української на румунську мову [Перевод как средство межкультурной коммуникации: последние литературные переводы с украинского на румынский язык] (Румынською / На румынском яз.)

încercare traducătorul, ca și de contaminările intertextuale Crimeea [5].

Romanul Oxanei Zabujko, *Studii în teren despre sexul ucrainean* stă la baza câtorva lucrări de masterat și în prezent a unei lucrări de doctorat în curs de elaborare la Universitatea din București. În una dintre recenziile la acesta carte, se exprimă părerea în calitate de cititor despre literatura scrisă în țările învecinate, de care aparent ar fi trebuit să mai apropiat cititorul român și totuși nu este așa: *I-am citit singura carte apărută în traducere la noi, „Studii în teren despre sexul ucrainean”, înainte de cea de-a doua ediție a Festivalului Internațional de Literatură și Traducere de la Iași tocmai pentru că auzisem, vag, de opera acesteia, dar și pentru că urma să vină în România la acest festival (...). Altfel, cine știe când ajungeam eu la această carte? Probabil nu prea curând, am observat că noi, în genere, nu ne prea citim vecinii și n-am nicio explicație coerentă în legătură cu acest lucru (...).* De asemenea în aceeași recenzie se clarifică foarte succint ideea romanului în opinia cititorului în care se precizează că este vorba despre un roman postcolonial, un roman al feminității într-o lume misogină, asupra căutării a unei identități ucrainene pierdute de-a lungul secolelor: *volumul Studii în teren despre sexul ucrainean ne pune față în față cu un alter-ego al scriitoarei, numită simplu Oksana, care trece prin experiențe dure, traumatizante, se trage dintr-o țară mică, săracă și prigonită, o femeie inteligentă, cu o personalitate puternică, preocupată de literatură, scriitură și creativitate, limbă, bărbați și superioritatea acestora în fața femeilor, iubire și valențele pe care le capătă aceasta într-o lume măcinată și bântuită de trecut, postsovietică, istoria recentă a propriei țări, etc. Această femeie, expunându-și, în detaliu, dar trunchiat, gândurile și experiențele sale, nu face decât să ne atragă atenția asupra dificultății de a fi ucrainean, de a păstra vie o limbă aflată în moarte clinică, de a alege arta, creația, pentru a căpăta un strop de libertate*[7].

O altă etichetă este data acestei cărți de către Csaba Szabó din Cluj Napoca, pe care îl vede ca pe un roman postmodern, capabil să aducă literatura ucraineană în Europa și să satisfacă gusturile rafinate ale cititorului elevat: *Un roman ucrainean modern, care aleargă, își ascultă inima accelerată, alături de cititori măsurând pulsul crescând non stop. O Oksana Zabușko aproape de a intra în literatura de elită a Europei, aducând Ucrainei moderne medalii la jocurile literare sangvinice. O Wirginia Wolf ucraineană pusă pe viteza de 45 în*

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© Bivolaru A. [Bivolaru A.], aliona.bivolaru@lts.unibuc.ro

Translation as a Mean for Intercultural Communication: The Latest Literary Translations from Ukrainian to Romanian [Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală: traduceri literare recente din ucraineană în limba română] (in Romanian)

loc de 33 [6].

Cele trei romane traduse de Mihai Hafia Traistă s-au bucurat de lansări de carte cu participare scriitorilor și a traducătorului, de aceea impactul este unul mai vizibil, existând mai multe recenzii și studii. Romanul *Colivie pentru pasăre măiastră* de Volodymyr Danylenko se bucură câteva recenzii și de analize substanțiale, printre care Robert Cincu în recenzia publicată în “Tribuna Magazin” consemna faptul că: *literatura ucraineană contemporană e încă prea puțin cunoscută în spațiul cultural românesc în ciuda vecinătății geografice dintre cele două țări, astfel, orice inițiativă de a aduce publicul românesc mai aproape de literatura ucraineană devine un act salutar* [8].

Traducătorul îndeplinește sarcina de difuziune culturală. Din acest motiv, traducerea este indiscutabil o sarcină serioasă care necesită meșteșug și gândire originală. Traducerea nu este doar reproducere într-o altă limbă întrucât traducătorul are responsabilitatea de a prezenta lucrarea originală într-un mod atrăgător, oferind același efect pe care l-a avut asupra cititorilor în limbă sursă. Opera tradusă nu ar servi adevăratului scop dacă nu conține aspectele culturale. Responsabilitatea principală a unui traducător este față de limba țintă a cititorilor. El ar trebui să ia în considerare gustul lor literal în timp ce traduce textul original. În zilele noastre traducerea trebuie privită ca pe o artă, un meșteșug și o știință.

În acest sens scriitorul Aurel Maria Baros sublinia cu rolul traducătorului în recenzia la același roman al lui Danylenko: *Deși cititorii au o matrice istorică relativ comună, anumite realități specifice Ucrainei nu îi sunt accesibile cititorului neavizat de la bun început, însă traducătorul reușește să le limpezească grație unei serii de note absolut lămuritoare* [4].

Traducerea a devenit o vastă arie de studiu cu mai multe ramuri de specializare. De fapt numărul volumelor de literatură tradusă deținute de o națiune împuternicesc și îmbogățesc țara. Traducătorul este un facilitator care realizează deschideri pentru ca diverse și îndepărtate culturi să se reunească.

În esență se poate afirma legătura culturală este foarte importantă astăzi, deoarece persistă discriminarea legată de etnie. Traducerea joacă un rol important în conectarea culturilor din diferite țări. Aceasta a devenit o formă de comunicare, un canal pentru circulația ideilor a opiniilor, a informațiilor și chiar a influenței. Munca traducătorului este una cu multiple implicații, deoarece

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Біволару А. [Биволару А.], aliona.bivolaru@lts.unibuc.ro

Переклад як засіб міжкультурної комунікації: останні літературні переклади з української на румунську мову [Перевод как средство межкультурной коммуникации: последние литературные переводы с украинского на румынский язык] (Румынською / На румынском яз.)

trebuie să gândească și să acționeze la nivel global și fie instrumentul pentru construirea unei legături puternice între diferite societăți și culturi diferite. Astfel, traducerea nu mai este o activitate secundară, ci, mai degrabă, un loc de muncă cu o înaltă responsabilitate de a plăcea cititorilor din rândul publicului țintă.

Література:

1. Constantin Geambasu. *Catedra de limbi și literaturi slave. Scurt istoric*, București, Editura Universității din București, 2008 [= *Chair of Slavic Languages and Literatures. Short History*, Bucharest, Bucharest University Publishing House, 2008].
2. Constantin Geambasu. *Bibliografia traducerilor din literaturile slave (1945-2011)*, București, Editura Universității din București, 2011 [= *Bibliography of translations from the Slavic literatures (1945-2011)*, Bucharest, Bucharest University Publishing House, 2011].
3. Maria Hoșciuc. «Europeanizarea – soluția lui Iuri Andruhovici.» *Mantaua lui Gogol*, an 1, nr. 2, București, aprilie-iunie 2012 [= «Europeanization – Iuri Andruhovici's solution.» *Mantaua lui Gogol*, year 1, no. 2, Bucharest, April-June 2012].
4. Aurel Maria Baros. *Stăpânirea artei narative* [= *The mastery of narrative art*], https://issuu.com/mantauauiugogol/docs/revista_mantaua_lui_gogol_final_ste
5. Ana Maria Tupan. *Cercul trasat de experiență* [*The circle drawn by experience*], https://www.contemporanul.ro/wp-content/uploads/2011/03/03_martie_2011_reader.pdf
6. Csaba Szabó. *Oksana Zabușco, o Virginia Wolf ucraineană, ascultată pe viteza de 45 în loc de 33* [*Oksana Zabushko – a Ukrainian Virginia Wolf, listened to at a speed of 45 instead of 33*], <http://corbiialbi.ro/index.php/calimara/2019-oksana-zabu-537-co-o-virginia-wolf-ucraineana-ascultata-pe-viteza-de-45-in-loc-de-33/>
7. Eli Bădică. *Studii în teren despre sexul ucrainean* [*Fieldwork in Ukrainian Sex*], <https://www.bookaholic.ro/studii-in-teren-despre-sexul-ucrainean-de-oksana-zabushko.html>
8. Robert Cincu. *Un roman "muzical" în literatura ucraineană* [= *A "musical" novel in Ukrainian literature*], <https://tribuna-magazine.com/un-roman-muzical-in-literatura-ucraineana/>
9. Wilkins Micawb. *Moscoviada – Iuri Andruhovici*, <http://ce-am-mai-citit.blogspot.com/2011/12/iuri-andruhovici-moscoviada.html>
10. Winston Smith. *Book review: Moscoviada de Iuri Andruhovici o carte*

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© Bivolaru A. [Bivolaru A.], aliona.bivolaru@lls.unibuc.ro

Translation as a Mean for Intercultural Communication: The Latest Literary Translations from Ukrainian to Romanian [Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală: traduceri literare recente din ucraineană în limba română] (in Romanian)

premonitorie [= Book review: *Moscoviada* by Iuri Andruhovici a premonitory book], <http://plictiseli.blogspot.com/2014/03/book-review-moscoviada-de-iuri.html>

References:

1. Constantin Geambasu. *Catedra de limbi și literaturi slave. Scurt istoric*, București, Editura Universității din București, 2008 [= *Chair of Slavic Languages and Literatures. Short History*, Bucharest, Bucharest University Publishing House, 2008].
2. Constantin Geambasu. *Bibliografia traducerilor din literaturile slave (1945-2011)*, București, Editura Universității din București, 2011 [= *Bibliography of translations from the Slavic literatures (1945-2011)*, Bucharest, Bucharest University Publishing House, 2011].
3. Maria Hoștiuc. «Europeanizarea – soluția lui Iuri Andruhovici.» *Mantaua lui Gogol*, an 1, nr. 2, București, aprilie-iunie 2012 [= «Europeanization – Iuri Andruhovici's solution.» *Mantaua lui Gogol*, year 1, no. 2, Bucharest, April-June 2012].
4. Aurel Maria Baros. *Stăpânirea artei narative* [= *The mastery of narrative art*], https://issuu.com/mantauauiugogol/docs/revista_mantaua_lui_gogol_final_ste
5. Ana Maria Tupan. *Cercul trasat de experiență* [*The circle drawn by experience*], https://www.contemporanul.ro/wp-content/uploads/2011/03/03_martie_2011_reader.pdf
6. Csaba Szabó. *Oksana Zabușco, o Virginia Wolf ucraineană, ascultată pe viteza de 45 în loc de 33* [*Oksana Zabushko – a Ukrainian Virginia Wolf, listened to at a speed of 45 instead of 33*], <http://corbiialbi.ro/index.php/calimara/2019-oksana-zabu-537-co-o-virginia-wolf-ucraineana-ascultata-pe-viteza-de-45-in-loc-de-33/>
7. Eli Bădică. *Studii în teren despre sexul ucrainean* [*Fieldwork in Ukrainian Sex*], <https://www.bookaholic.ro/studii-in-teren-despre-sexul-ucrainean-de-oksana-zabusko.html>
8. Robert Cincu. *Un roman "muzical" în literatura ucraineană* [= *A "musical" novel in Ukrainian literature*], <https://tribuna-magazine.com/un-roman-muzical-in-literatura-ucraineana/>
9. Wilkins Micawb. *Moscoviada – Iuri Andruhovici*, <http://ce-am-mai-citit.blogspot.com/2011/12/iuri-andruhovici-moscoviada.html>
10. Winston Smith. *Book review: Moscoviada de Iuri Andruhovici o carte premonitorie* [= *Book review: Moscoviada by Iuri Andruhovici a premonitory book*], <http://plictiseli.blogspot.com/2014/03/book-review-moscoviada-de-iuri.html>

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Біволару А. [Биволару А.], aliona.bivolaru@lls.unibuc.ro

Переклад як засіб міжкультурної комунікації: останні літературні переклади з української на румунську мову [Перевод как средство межкультурной коммуникации: последние литературные переводы с украинского на румынский язык] (Румынською / На румынском яз.)